

Regering hebben toegeschreven, maar juist ook aan broeders die waren achtergebleven "in het Babel der verwarring": het Hervormde Kerkgenootschap. Opvallend is toch wel de hooghartige toon van orthodoxe theologen als Vos en Bronsveld als zijn in hun bladen de Afgescheidenen ter sprake brengen. Zo Bronsveld: "Indien de vrijmaking der kerk uitzicht gaf op de terugkeer der Christelijk Gereformeerden, dan zou ik ... het ergste vreezen. Sinds de samensmelting [op de synode van Middelburg, 1869] der Chr. Afgescheidenen met de Oud-Gereformeerden is het gehalte van "de afgescheiden kerk" er niet op verbeterd"⁸. Vos geeft toe: "Voor hunne erkenning als leden der Hervormde gezindheid, gelijk Groen wilde, bestonden bij ons geene gronden noch begeerten ..."⁹. Met belangstelling werd van meetaf de actie van Kuypers gevolgd in de afgescheiden kerk. Zou erkenning wederzijds niet kunnen leiden tot hereniging "tot eene herboren kerk, vruchtbaar en krachtig tot den strijd tegen al wat onheilig, ongeloovig, ongoddelijk is"?¹⁰ Dat is nu nog een wenkend ideaal in de verte. Voorlopig is er de boven reeds aangegeven samensmelting van de Chr. Afgescheiden kerken met de Gereformeerde Kerk (de voormalige kerken onder het kruis). Hier is toch ook een scheiding te signaleren, n.l. het definitieve afscheid van de Van den Oever-groep. Ook naar Budding wordt een grens gemarkeerd. De welwillendheid van de Regering uit zich door een probleemloze erkenning van overheidswege van de verenigde kerken: de Christelijke Gereformeerde Kerk met ruim 300 gemeenten en 220 predikanten en meer dan 100.000 leden¹¹.

DE GETUIGENIS. MAANDSCHRIFT IN HET BELANG VAN WAARHEID EN GODZALIGHEID. ONDER REDACTIE VAN J. BAVINCK en H. DE COCK. JRG. 1-2 (1869-1870)

Redactie en medewerkers: J. Bavinck, H. de Cock; M. Noordtzijs, L. Lindeboom, W.H. Gispens, G. Hemkes, A.W. Nijenhuis, A. Steketee (onder de letter S.). Bij de bespreking van de bijdragen komen we op deze personen terug.

De uitgever: Simon van Velzen jr. (1835-1913) te Kampen. Zoon

8. Bronsveld geciteerd in *De Bazuin* 18-2-1870.

9. G.J. Vos Az., *Groen van Prinsterer en zijn tijd*, II, Dordrecht 1891, 277.

10. *De Wekstem* 28-3-1870.

11. J. van Gelderen, " 'Scheuring' en Vereniging-1837-1869" in: W. Bakker e.a. (red.), *De Afscheiding van 1834 en haar geschiedenis*, Kampen 1834, 100-146.